

Bærekraft på legekantoret

Bærekraft på legekantoret er et innovasjonsprosjekt i regi av Norsk forening for allmennmedisin og forskere ved Universitetet i Bergen og NTNU. Målet er å motvirke medisinsk overaktivitet og ikke-bærekraftig bruk av den felles, offentlige helsetjenesten i Norge.

BAKGRUNN. Norge har hatt bred politisk enighet og lite debatt om verdien av en felles offentlig helsetjeneste basert på kvalitet, likeverd og solidaritet. I 70 år har dette velferdsgodet vært en hjørnestein i et samfunn preget av fellesskap og tillit. Men nå har det begynt å rakne. Den offentlige helsetjenesten trues fra flere hold, og vi må sikre systemets bærekraft. Prinsippet om likeverd i helsetjenesten har stått fast siden Stortingsmelding 26 i 1999-2000 (Om verdier for den norske helsetjenesten), og er nedfelt i lovverket. Folk flest ønsker fortsatt en sterk og likeverdig offentlig helsetjeneste, men har ikke tenkt over hva som nå står på spill.

Grunnen til at vår solidariske, offentlige helsetjeneste er truet er at ressursene ikke brukes godt nok. Etterspørselen etter helsetjenester øker stadig, pasienter og pårørende opplever at deres forventninger ikke blir oppfylt, og helsearbeiderne opplever slitasje og meningsstap. En bærekraftig helsetjeneste kan omfatte ulike former for næringsdrift forutsatt at oppdraget baseres på en helhetlig samfunnskontrakt. Men det som nå skjer er derimot ukoordinert framvekst av helprivate aktører som kan forventes å øke både tilbud og etterspørsel etter lav-verdi-tjenester, samtidig som helsearbeiderne fristes med mindre arbeidsbelastning. Dermed oppstår en økende ressurslekkasje fra offentlig organisert aktivitet til helprivate helseaktører.

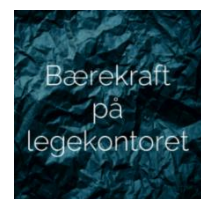
Befolkningen kjenner i for liten grad til hvordan allmennleger jobber for å gi god helsehjelp. Allmennlegenes portvaktfunksjon vekker i økende grad skepsis og kritikk. Dette skaper utfordringer for hele helsetjenesten. Hvis hver fastlege begynner å henvise i gjennomsnitt fire pasienter per dag til spesialisthelsetjenesten, i stedet for tre slik fastlegene hittil har gjort, vil belastningen på sykehuspoliklinikkene øke med 33 %.

MÅLSETTING. Hensikten med prosjektet er økt oppmerksomhet og interesse for å bevare vår felles, helsetjeneste ved å motvirke medisinsk overaktivitet og ikke-bærekraftig bruk av helsetjenestens ressurser. Dette forsøker vi for det første å oppnå ved å informere om at overdiagnostikk og overbehandling er uheldig, kan være skadelig for den enkelte pasient og truer bærekraften i helsetjenesten. For det andre vil vi styrke befolkningens helsekompetanse ved å informere om hvordan allmennleger arbeider. Vi gir informasjon om allmennlegenes generalistkompetanse som er nøkkelen til å gi best mulig håndtering av 80-90% av henvendelsene i primærhelsetjenesten (prinsippet om laveste effektive omsorgsnivå), samt deres ansvar for å koordinere behandlingen når pasienten trenger oppfølging fra andre aktører, inkludert spesialisthelsetjenesten (portvaktrollen).

ORGANISERING. Bærekraft på legekantoret ble startet i 2022 av forskere Universitetet i Bergen og NTNU. Etter en pilotfase, ble det i 2023 inngått et samarbeid med Norsk forening for allmennmedisin om å utvikle og prøve ut ulike virkemidler rettet mot allmennleger, medarbeidere på legekantorene og befolkningen (se neste side). Prosjektet har hittil vært finansiert av Legeforeningens fond for kvalitetsarbeid og pasientsikkerhet. Informasjon om prosjektet sendes hver måned til de 9.000 medlemmene av Norsk forening for allmennmedisin.

Marte Kvittum Tangen	Stefan Hjørleifsson	Linn Okkenhaug Getz
Leder, Norsk forening for allmennmedisin, fastlege på Tynset	Førsteamanuensis UiB, fastlege i Bergen, leder av Gjør kloke valg	Professor, leder av Allmennmedisinsk forskningsenhet, NTNU
martekvittum.tangen@legeforeningen.no	stefan.hjorleifsson@uib.no	linn.getz@ntnu.no

Bærekraft-podcast. Gjennom åtte podcast-episoder tar lytterne del i folkelige problemstillinger og gjenkjennlige dilemmaer i forholdet mellom fastleger og pasienter. Podcastene er publisert både på Spotify og YouTube. Fire nye episoder publiseres høsten 2024.

Venteromsskjermer på legekantoret. Mens pasientene venter på å slippe inn hos fastlegen, får de med seg viktige budskap og kloke oppfordringer om bruk av vår felles helsetjeneste.

Klima-plakat for allmennleger. I samarbeid med Legenes klimaaksjon er det laget en plakat som forklarer hvordan enkle grep på allmennlegekontoret kan spare miljøet for klimagasser, som for eksempel ved å unngå unødvendig medisinbruk.

Nettkurs for fastleger og medarbeidere. Deltakerne får opplæring i overdiagnostikk og overbehandling, og vi stimulerer til diskusjon om hvordan legekantoret kan bidra til en mer bærekraftig helsetjeneste. Kurset er utviklet i samarbeid med Norsk kvalitetsforbedring av laboratorieundersøkelser (Noklus) og Senter for kvalitet i legetjenester (SKIL).

«Prøv deg som fastlege». Under Forskningsdagene i Bergen i september 2024 prøvde vi for første gang ut interaktive kasuistikker der folk flest fikk ta stilling til de samme dilemmaene som fastleger står overfor daglig.

Redaksjonelle kanaler og leserinnlegg. For å nå ut med viktige budskap til brede målgrupper uttaler vi oss i redaksjonelle kanaler når viktige temaer står på dagsorden. I tillegg skriver vi leserinnlegg i for eksempel Dagens Medisin.

«Hvem skal bemanne helsetjeneste-leddet i vår felles beredskap?»

Sosiale medier. Facebook og Instagram er viktige kanaler for å nå ut til befolkningen og helsearbeiderne. Vi legger ut oppdateringer hver uke, både om aktiviteter i prosjektet og refleksjoner knyttet til aktuelle nyheter og samfunnsdebatt om helsetjenesten. Følg oss!

Internasjonal allmennlegedag. Verdens allmennlegedag markeres 19. mai hvert år. Vi bruker dagen til å nå ut til allmennleger og folk flest med viktige budskap om den rollen som allmennleger har for befolkningens helse og deres avgjørende betydning for bærekraftig i helsetjenesten.

Nyhetsbrev. I nyhetsbrevet som Norsk forening for allmennmedisin sender til sine 9.000 medlemmer hver måned presenteres både informasjon om aktiviteter og produkter fra Bærekraft på legekantoret og nye anbefalinger fra Gjør kloke valg som er relevante for allmennmedisin.

